

delnost in ljubka tovarišica. Blag ji sremin!

Popravek. Uradni razpis stal. učnega mesta učiteljice na Srazu, o. šoli v Črnomlju, priobčen v listu dne 1. dec. 1921 pod št. 2254 o. š. sv. se razveljavi in ostaja v veljavi skupni razpis pod št. 2286 z dne 29. nov. 1921. — Okr. šol. svet v Črnomlju, dne 4. decembra 1921.

Dobrna pri Celju. Spomin Ujedinjenja se je obhajal na dobrnski šoli na tale način: Po cerkvenem opravilu se je vršila slavnostna prireditev v šoli. Preporosta, a pristržna proslava Ujedinjenja je vzporedovala patrijotične deklamovanke in narodne himne. Slavnosti so prisostvovali povabljeni dobrnski uradov in člasi šoloobiskajočih otrok. Zvečer je priredilo učiteljstvo nedeljske kmetijsko-nadaljevalne šole banket, pri katerem je imel slavnostni govor o pomenu in dobroti Ujedinjenja šolski vodja Schmidt. Dekoracija v šoli in pri banketu je oskrbel tovariš Zagazhen.

Strokovni izpit za pouk gluho-nemcev. Pri zadnjem izpitu je odgovarjal kandidat na sledeča vprašanja: **A. pismeno:** „Ocena metod pouka gluho-nemcev“. **B. ustno:** 1. **Fonetika:** a) izrekovanje in razdelitev vokalov; b) razdelitev soglasnikov po načinu tvoritve in izrekovalnih mestih. — 2. **Anatomija in fiziologija:** a) opis in delovanje ušesa; b) jabolko, pljuča in dihanje. — 3. **Psihologija in motaje govora:** a) v katere stopnje delimo razvijanje govora pri otroku? b) katera so percepcijska pota za glasovni govor? c) vidni znaki glasnikov „s-s-h“. Katere občutke ima gluho-nemci, kadar jih izgovarja? d) kako si predstavljate delovanje možganov pri napisovanju diktata, ki ga razumete? e) kako delimo govorne motnje? f) določitev govorne motnje na sledečem slučaju: Neko žensko zadene kap. Pojavijo se omrtvelost desne roke, krvavljenje v oči ter oslabljenje vida in sluha. Bolnica včasih nenehoma govori, včasih se pa vstavi, joka in smeje. Preizkušnja pokaže sledeče: besede izgovarja (ponavlja) parafrazično. Tudi spontani govor je parafrazičen. Pokazane predmete zna le redkokdaj imenovati. Brati ne more, kopirati pa zna. Napisovanje po diktatu je napačno, umevanje govora domalega ukinjeno. Kje so ognjišča možganskih anatomskih izprememb? **C. praktično:** nastop v I. razredu: razvijanje glasnika „s“; v III. razredu: elementi okusa; v IV. razredu: pojem „uganiti“.

Planinski koledar za leto 1922 se je razposlal na vse stare in nove naročnike. Ako se je morda koga prezrlo, naj naroči koledar nemudoma pri „Založništvu Planinskega koledarja“ (Br. Rotter), Maribor, Krekova ulica 5-1. Društva in posamezniki so naproseni, da naročajo samo plačano število izvodov ter vpošljejo za vsak naročen izvod znesek 21 K ali 5.25 din, po nakaznici, ker se vsled visokih tiskovinskih stroškov pozneje vrne-ne izvođe ne more vzeti nazaj v račun.

Umrla je dne 4. t. m. v Ptujju gdč. Presker Marija, učiteljica iz Ormoža. Prišla je v Ptuj k svoji sestri, da se pri mlaklavževki povesele s svojimi nečaki in nečakinjami, tu pa jo je nenadoma zadela smrt v starosti komaj 29 let. Pokojnica je bila duša narodnega življenja v Ormožu, kjer jo bodo bridko pogrešala razna društva, pred vsem njeni ljubljenci — deca v šoli. N. v. m. p.!

Učit. društvo za mariborski šolski okraj je darovalo namesto venca na grob svojemu vrlému, nepozabnemu tovarišu Franu Pirkmaierju iz Frama 260 K za Jugoslovansko Matico.

Podpisani je prejel od pripravljalnega odbora ljudske univerze v Mariboru vabilo, naj javi v najkrajšem času vse tiste člane našega društva, ki bi bili voljni prevzeti predavanja na isti. — Zato prosim vse tiste člane, naj mi čimprej javijo naslove, po možnosti tudi snov predavanja. Treba je vabilu čimprej ustreči. — Po prosveti k svobodi! — Albin Spreitz, preds. Naslov: Zg. Kungota pri Mariboru.

Vestnik meščanskih šol.

JOSIP BRINAR:

Učni načrt zgodovine za pouk na meščanskih šolah.

Ljubezen do domovine zbuja v mladini najbolj s spoznavanjem vseh lepot materinščine in pa z jasnimi pogledom v našo in naših bratov — zgodovino. Zato je pač potrebno, da posvetimo zgodovinskemu pouku posebno zanimanje. In haš ta učni predmet nam je v naši državi čisto nanovo urediti in mu začrtati nova pota. Na osnovni šoli so se že z vnmemo lotili prepotrebne dela, da

urede vsaj učne načrte zgodovinskega pouka, a v meščanskem šolstvu je še popoln »mir v vrhovih«. Ker je že skrajni čas, da si tudi meščanska šola o tem ustvari jasne cilje, zato sem zbral iz svoje šolske »delavnice« beležke iz zgodovinskega pouka, da jih pošljem kot prepotrebno učno knjigo v svet. Toda vsaka nova knjiga mora prehoditi dolg križev pot; zato pa, mislim, ne smemo odlašati in čakati, da se porazgovorimo in zedinimo vsaj o najvažnejšem — o enotnem učnem načrtu zgodovinskega pouka.

Dva načina razdelitve snovi si stoji tu nasproti: zgodovino vsakega jugoslovanskega plemena obravnavamo samo zase, ali pa razporedimo snov tako, da razpravljamo istočasno o dogodkih, ki so se v Slovincih, Hrvatih ali Srbih izvršili v isti dobi. Niti prva, nit druga pot se mi ne vidi prava; zakaj učence naj se poglablja v kulturne dobe, ki se kažejo v preteklosti kot celote, ter naj ne nabira samo imen in letnic, ob katerim mu ostaja glava pusta in srce — hladno! Snov podajamo torej v zaokroženih zgodovinskih slikah, ki se ne omejujejo na posamezne osebe, ampak slone na kulturno in narodno važnih zgodovinskih dobah. Tako si tudi olajšamo razporedbo snovi po razredih; saj stara razdelitev snovi, dekretirana po Nemcih, mora za vedno izginiti. Gotovo je, da ne bomo več gledali na zgodovinska mejnika 1273. (Pudolf Habsburški) in 1470. (Marija Terezija), kakor sta bila dosedaj nastavljeni v meščanskih šolah na koncu I. in II. razreda; saj »borbe za prestole in ozemlje« — in to je haš zgodovina Habsburžanov — je izgubila svojo napiheno važnost. Zelo majhen v naših očeh je tudi postal veleniški zgodovinski mejnik, ki je postavljen v učnem načrtu zgodovine za srednje šole, kjer je obravnaval III. razred gimnazije (oziroma II. razred realke) zgodovino do l. 1648. (do westfalskega mira). Za nas Jugoslovane je gotovo večje važnosti: 1. zarez v zgodovini, ko propadejo jugoslovanske države in nastopi na pozornici turška sila in 2. začetek probujanja in osvobodjevanja Jugoslovancev (ob pričetku 19. stoletja).

Vse to in še marsikaj imamo glede zgodovinskega pouka na meščanskih šolah pojasniti, in kot podlago tem potrebni razgovorom priobčujem nastopni učni načrt:

(Dalie prih.)

Učiteljski vestnik.

—u Peti letnik na učiteljsku. Iz učiteljskih krogov je priobčil »Slov. Nar.« k temu vprašanju sledeče poročilo: V zadnji nedeljski številki »Slov. Naroda« se berejo iz »roditeljskih krogov« poslani ugovori zoper uvedbo petega letnika na učiteljskih. Argumenti, navedeni tam, proti pod 1., 3. in 4. se dajo strniti v enega samega in ta bi bil: šolanje v dosedanjem obsegu za ljudskošolskega učitelja popolnoma zadošča, kakor to dokazujejo uspehi na ljudskih šolah. Argument naveden pod 2., prvi, da bi podaljšanje študija na učiteljskih spravilo starše kandidatov v ginotne neprilike, ker bi le-ti prišli eno leto kasneje do kruha. Proti prvemu razlogu moramo navesti to, kar velja za vsak stan, namreč da človek ni nikdar dosti učen. Zlasti velja to za učitelje, kakor vemo iz lastne izkušnje. Čim »ljublje in širše je njegovo znanje, tem boljše more vršiti svojo vzvišeno dolžnost v šoli kot učitelj malih. Izven šole kot učitelj odraslih. Njegovo delovanje se ne omejuje na deco, marveč se razteza tudi na odraslo mladino in sploh na vse one, ki si želijo od njega pouka. Tako se njegov delokrog lahko razširi na najrazličnejše stvari. Bolj pa ko bo sam podkovan prišel iz pripravnice, lažje in tudi rajše se bo potem še sam učil in se ve snovi. Moramo torej le zeliti, da se peto leto kar najhitreje uvede. Zlasti dobro bo to za one kandidate in kandidatice, ki iz zgolj praktičnih vzrokov mihajajo v učiteljski stan. Za te je prisilna globlja izobrazba neobhodno potrebna. Ti se po končanih naukih kaj malo poslužujejo »dobrih knjig«, kakor misli nedeljski pisec. Vsaj sklepati se mora to po premožnih onih učencih, ki prihajajo v srednjo šolo. Kar najodločneje pa se je treba upreti zoper drugi argument, ki se navaja proti petemu letniku, to je argument kruha. Učiteljski stan se ne sme smatrati kot pribežališče onih, kojim se zaželi kruha. Učiteljstvo je eminentne važnosti ne samo v kulturnem ampak tudi v državotvornem smislu. Ono ima nalogo, dati naši prihodnji generaciji to, kar ji je, treba, da stopi v uspešno tekmo z drugimi kulturnimi narodi. Ono ima nalogo, prepojitj našo mladino z duhom Jugoslovenstva z duhom jedinstva in nam vzgojiti rod prost spon preteklosti, ki

težijo nas in nas razdvajajo. Le oni, ki se popolnoma zaveda teh nalog, in čuti v srcu tudi gorko ljubezen do mladine, ma pravico posvetiti se učiteljskemu poklicu. On se ne bo plašil petega letnika, marveč ga bo pozdravljaj z radostjo in bo vladi hvaležen, da mu nudi priliko, pripraviti se kar najbolje za svoj lepi cilj. Koinur je pa samo za kruh, ta pa sploh ni za učitelja, tak človek naj pusti učiteljski stan lepo pri miru in naj gre tja, kjer ni treba — idealov.

Neodrešena domovina.

—r Slovensko šolstvo v neodrešenem ozemlju je danes na slabšem kot je bilo pod Avstrijo. Italijanski poslanik v Beogradu sicer to taji, in je te dni podal nekaterim listom uradno izjavo o šolah, ki jih je italijanska vlada odprla in skuša dokazati, da so pritožbe o šolski mizeriji v primerju neutemeljene. Nasproti temu stoji dejstvo, da je zlasti v krajih ob morju danes 63 bivših slovenskih oziroma hrvatskih šol zaprtih ali poitalijančenih. Družba Sv. Cirila in Metoda še do danes za nobeno izmed svojih 28 šol v Primorju ni dobila dovoljenja za otvoritev. To je znamenje, da hoče italijanska vlada vršiti raznarodovalni proces od morja proti zaledju.

—r V Vranji pod Učko goro pretepajo orožniki jugoslovanske kmete, ki morejo vpisati svojih otrok v italijansko šolo. Kmeti Anton in Josip Tomažek sta bila poklicana na orožniško postajo v Pčinju. Najprvo so jima očitali, da »abirata podpise za otvoritev hrvatske šole, inkar so jima zagrozili, da jih preženejo v Jugoslavijo, ako se ne pokoré in ne vpišejo takoj svojih otrok v italijansko šolo. Kmetu Ivanu Groziču so naročili, ko so ga preje presuvali, da mora svoje otroke poslati do prihodnjega dne v italijansko šolo, sicer mu razženejo hišo z bombami. Krcmarju Petru Krinščaku so oavzeli gostilniško dovoljenje, ker ni hotel dati svojih otrok v laško šolo. Takih primerov je cela vrsta, in kaj so Italijani česegli? Z vsem nasiljem so spravili v laško potujčevalnico komaj 12 hrvatskih otrok!! Tako se proslavlja dvatisočletna laška kultura na istrskih jugoslovanskih tleh!

—r Italijanske šole v Istri. Laški listi poročajo dan za dnevom, kako navdušeno je istrsko ljudstvo za italijanske šole. Tako štejeta šoli v Krapanu in Strincju po 90 učencev; v Sv. Nedelji se po laških poročilih ni vpisal v jugoslovansko šolo oziroma oddelek nobeden otrok, laški oddelek jih pa šteje kar 200! Koliko so vredna ta poročila, ki jih spuščajo Lahji v svet s prozornim namenom, nam kaže slučaj Vranja pod Učko goro!

—r Protizakonito imenovanje. Generalni civilni komisariat v Trstu je imenoval učiteljskim zastopnikom v goriškem okrajnem šolskem svetu na mesto tov. križmana učitelja Ceschia, voditelja italijanske ljudske šole v Ločniku. Zakon govori, da prideta v okrajni šolski svet dva šolska izvedenca, in sicer če je v okraju kaka srednja šola, ravnatelj te šole, drugače si pa voli učiteljstvo samo iz svoje srede. Ker pa ni v goriškem okraju nobene take šole, je jasno, da si voli učiteljstvo oba zastopnika. Pa kaj marj laškim mogotcem zakon! Glavno je, da se odstrani neljubega člana in postavi na njegovo mesto zanesljivega moža kakor je razupiti Lahon Ceschia. Proti nezakonitemu imenovanju je vložil odbor učiteljskega društva za goriško okolico rekurz na pristojno šolsko oblast.

—r Gregorčičeva spominska obletnica v ljudskih šolah. V neodrešeni domovini, se pripravljajo, da dostojno proslavijo petnajstletnico smrti pesnika-proroka Š. Gregorčiča. Tudi ljudska šola ne misli zaostati v proslavi velikega moža. Tržaska »Lilnost« z dne 19. t. m. priporoča učiteljstvu, naj seznanj ob priliki te obletnice mladino s pesnikovim življenjem in delovanjem. Po vseh šolah naj se čita v dneh 24., 25. in 26. novembra, t. j. v dneh, ko je ležal pesnik pred 15 leti na mrtvaškem odru, prelepo pesem »Zvezda«. »Pridi, zvezda naša, pridil« bodo izgovarjali te dni tisoči goriških bratov in sester. Da bi jim bila molitev čimpreje izpolnjena!

—r Tov. Ignacij Križman, starosta goriškega učiteljstva in njega zaslužni prvoboritelj, je stopil s 1. oktobrom t. l. v zaslužni pokoj. Zvestemu tovarišu in idealnemu učitelju želimo še dolgo vrsto let!

—r Učiteljski listi. Tov. Samec je oddal uredništvo mladinskega lista »Novi rod«. Njegov naslednik je tov. Jos. Ribičič. — Tržaski »Učiteljski List« bode izhajal po novem letu trikrat na ineseč.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticel“

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

—o Strokovni pouk risanja na obrtnonadaljevalnih šolah za meh. teh. in stavbno stroko prevzamejo v Ljubljani inžinerji teh strok, kakor to določajo predpisi, da se ta pouk izročja strokovnjakom, kjer so isti na razpolago.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica šte. 6.

Kralj Matjaž. Mladinski, narodni igrokaz s petjem in plesom v petih slikah. Spisala: Marica. Godbene točke priredil Ciril Pregelj, učitelj na osnovni šoli v Celju. Založila Marica Sernečeva v Celju. Tisk Zvezne tiskarne v Celju. Cena 5 D 25 p. — Smer je prava in primerna bi bila igraica tudi za naše šolske odre. Tendence je dobra: osvobojenje in ob koncu naš bodoči smoter irredente, katere ideje moramo vcepiti že v mladino. —Dedek pripoveduje otrokom povest o kralju Matjažu. V mladem Ivanu se vzbudi hrepenenje po mogočnem junaku, ki naj osvobodi narod iz suženosti. Gre ga iskat! Njegova pot ni brez težav, ki jih s pomočjo modrega sveta puščavnika, s pomočjo kralja gozdnih skratov in s pomočjo gozdnih vil vse premagaj. Gozdna vila mu da čarodejne pijače, ki ga prerodi v junaka naroda. Odvali skalo izpred votline, v kateri spi vojska kralja Matjaža. Ivan postane jugoslovanski junak, ki zbudi in osvobodi kralj Matjaževo vojsko, katera osvobodi naš narod iz suženstva. Pod vaško lipo praznuje narod dan osvobojenja, ko se vrne zopet Ivan nazaj v rodno vas, kot jugoslovanski legionar. Radost pa kalj glas Korošca in Primorca: »Ah da! Nvo tujec je stopil s trdo ного na našo sveto zemljo, ravno v hipu, ko smo že čutili, kako padajo verige od nas. Močnejše je stisnil naše verige in nas neusmiljeno vpregel v svoj težki jarem. — Toda junak, ki je osvobodil Jugoslavijo, jima odgovarja: »Vaša zemlja je ostala neodrešena. Bratje, ne obupajte! Junak, ki je rešil nas, bo rešil tudi vas. Ostanite stanoviti in verujte v vojsko kralja Matjaža«. — Predvsem pogrešamo drugi del knjižice, ki bi imel obsezati napeve in popoln tekst pesmic, ki so navedene v igrokazu. Ker ga nismo prejeli, najbrže sploh ni izšel. V tem oziru moramo staviti kot vzgled Sretonovičevega »Čapkuna«, ki je izšel v Skoplju in ki prinaša v isti knjižici kot drugi del pesmi iz spevoigre in stane le pet dinarjev, dasi ima boljši tisk in papir, ter večjo obliko. Tako popolne naj bi bile vse knjižice za naše šolske odre! Kar se tiče dejanja samega, ima še nekaj živabnosti in ga poživlja gozdni skrat in ples vil; toda kdor je videl Ribičičeve »Palčke«, njih uprizoritev v Ljubljani in Trstu, ta bo priznal, koliko bi se dalo vplesti živabnih slik šele v »Kralja Matjaža«, kako čarobno bi bilo lahko potovanje mladega junaka do kralj Matjaževe votline in koliko lepih in živabnih pesmic bi lahko neprisiljeno poživljalo igrokaz. Palčekov imamo mnogo pri roki; naša mladina gre rada na oder in oprema ni težka za take slike. — Prepričani pa smo, da bo tudi to delce pozdravilo z veseljem učiteljstvo in ga z naše strani že zaradi dobre tendence prav toplo priporočamo. —k.

Dve vzorni čitanki.

—k Treča Čitanka, za višje pučke šole in Hrvatskoj i Slavoniji. Priredilo dr. Sigmund Čajkovac. Cena 22 K. Zagreb. Nakladom Kr. Hrv. Slav. Zem. vlade.

Kar je dr. Čajkovca Četrta Čitanka z ozirom na širšo domovino, našo državo, to je Tretja Čitanka za seznanjanje mladine z ožjo domovino — Hrvatsko in Slavonijo.

Knjigo krasi krasne umetniške slike K. Črnčica: Morje, N. Mašiča: Gosja pastirica, O. Ivekoviča: Proglašanje Hrvatske za kraljevino, I. Meštoviča: Kraljevič Marko in ob koncu, dobro izdelan zemljevid Hrvatske in Slavonije v barvotisku.

Poleg tega je mnogo originalnih slik iz ožje hrvatske domovine, ki v podobi seznanjajo mladino s prestolico in drugimi kraji, kakor: Jelačičev trg v Zagrebu, narodno gledališče v Zagrebu, Akademski trg, Veliki tabor, Bakar, Novi, Vrbnik, Plitvička jezera (dve slike), kočja v slavonski Posavini, Osjek, stolna cerkev v Djakovcu, Reka, Slavonsko kolo, grof Peter Zrinski, Ozalj; prirodopis: jelen, sokol, belin z gosencio, življenje v močvirju.

Berilni sestavki in pesmice nam nudijo mnogo izbire, tako v etičnem oziru, kakor v duševnem, zemljepisnem, zgodovinskem in prirodoznanstvenem oziru. Naši spisovatelji in založniki šolskih knjig naj si vzamejo to čitanko za vzor.